

Dan za dnevom se naberejo desetletja in toliko časa lahko na enem mestu raste in cveti ena samcata sadika maslenice.
 V naših rastlini rečemo enodnevna lilija ali celo enodnevna, v resnici pa se njeno cvetje odpira nekaj poletnih tednov.
 V bodočnost in ne v enodnevnost so seveda usmerjeni vsi lahtniteljski napori v odbiri vedno novih in lepših sort.</div> <p>Čisto slovenske maslenice
 Začetki gojenih lepših ali drugače zanimivih in koristnih rastlin so vedno v naravi. Tako je vrsta Hemerocallis lilioasphodelus zastopana v slovenski samonikli flori in prav po njenem rumenem cvetju se je uveljavilo domače ime maslenica. Strokovno rodovno ime pa izhaja iz gršine in je sestavljeno iz dneva in lepote (hemera + kallos). Omenjena vrsta raste pri nas po vlažnih gozdnih in po obvodnih peščenih nanosih ter je zaradi redkosti zavarovana. Prav slovenske pa so tudi lahtne vrtno sorte maslenic, ki so avtorjev prispevek v do zdaj zelo številčen sortiment. Kot gojitelj in lahtnitelj tega rodu nisem čisto sam, saj mi dela družbo (menda edini v Sloveniji) kolega izpod Kamniških planin. Statistiki bi ugotovili, da je trenutno med maslenicami ena slovenska vrsta in doslej še 14 registriranih sort, kar čest v letu 2010.</p> <p>Kako do lepših sort
 Vsakdo si lahko za svoj vrt kupi tiste sorte maslenic, ki so na voljo, seveda če to hoče in zmore. Tudi pri nas pridelovalci ponujajo zelo lepe sorte po zmernih cenah, v belem svetu pa je trenutno zgornja meja za enostavno sadiko kar nekaj pri 300 evrih. Z zbirateljstvom torej ni šale. Pametno je biti nekoliko skromnejši v cenovnem okvirju siceršnjih trajnic, zato pa ni narobe, če pokukamo za morebiti pretirano skrivnostno lahtniteljevo zakulisje. V resnici je ob nekaj sreče potrebno za ustvarjalni uspeh predvsem znanje in delo. Klasična lepota enobarvnih sort maslenic z bolj ali manj širokimi tepali je še vedno cenjena. Prav iz njih se je razvila posebna skupina sort s pajkasto ozkimi ali drugače nenavadno oblikovanimi in zasukanimi cvetnimi listi in nekateri lahtnitelji zasledujejo izključno takšno nenavadno oblikovanost. Velika večina današnjih lahtniteljev pa išče kar najbolj temno krlatno barvo, najbolj modro cvetje, najizrazitejše barvne kontraste v cvetju. Nekakšna moda sicer upoštevanja vredne lepote so sorte, pri katerih so cvetni robovi bogato nagubani ali nazobčani, pogosto v drugačni barvi kot je večina cvetnega tkiva. Mnoge od teh sort so nastale v bistveno drugačnih gojitvenih pogojih Floride (tudi www.kinnebrewdaylilygarden.com in www.petitdaylilies.com) in se zato pri nas vse od kraja ne izkažejo prav posebno.</p> <p>Iz zgodovine v sodobnost
 Doslej dosežene izboljšave se med sortnimi lastnostmi ne omejujejo zgolj na pestrost mnogih barv, kjer štepljeno rumena tekmuje s citronsko zlato, oranžna se spogleduje z okrom lončevine, rdečata se nadaljuje do temnega karmina. Obstaja še kopica barvnih različic in tudi precej kombinacij z robovi in očesi v sredini cvetov ali kontrastno obarvanimi cvetnimi grli. Pravcati razmah v gojenju in lahtniteljenju maslenic je nastal šele po drugi svetovni vojni, najprej seveda v ZDA. Ena prvih specializiranih razstav je bila julija 1946 v mestu Shenandoah v državi Iowa. Takrat je bilo ustanovljeno društvo Midwest Hemerocallis Society s komaj 757 člani. Še tri leta je bilo zanimanje za maslenice tako veliko, da so se zanesenjaki vžlanjali iz vseh ZDA in tudi z drugih delov sveta in takrat so društvo preimenovali v današnje American Hemerocallis Society (AHS, www.daylilies.org), kateremu se je za nekaj dolarjev letne naročnine gotovo vredno pridružit. Društvo med drugimi dejavnostmi vodi mednarodni register sort maslenic (www.daylilydatabase.org), kjer najdemo tudi doslej priznanih četrinajst slovenskih sort. Pomembna evropska organizacija, ki pokriva to področje na tej strani oceana

se skriva pod naslovom www.hemerocallis-europa.eu. Tam je mogoče najti številne množice koristnih podatkov in napotkov za gojitelje in zbiratelje, ki so bistveno uporabnejši kot oni z drugih celin. V galeriji na tej spletni strani je na voljo obilica slik maslenic, dodani pa so tudi podatki o lahtniteljih eden med njimi je Slovenec!

Praktične posebnosti

Odbranke za razrast potrebujejo svoj čas in tudi zato sadike novosti niso ravno poceni. Toda le z delitvijo se prenašajo vse značilnosti do najmanjše podrobnosti. Poslovno pohlepni vrtnarji so se zatekli tudi k tkivnim kulturam, a se je izkazalo, da pri laboratorijskem razmnoževanju maslenic nadpovprečno prepogosto prihaja do neelenih sprememb. Zato je klasična vegetativna delitev še najboljša in to v svojih ponudbah vse pogosteje poudarjajo solidne vrtnarije s trajnicami. Kronični nergažejejo, da cvet maslenic cveti le en dan, pravi opazovalci pa dodajo, da v lepoti vedno znova se porajajo njih cvetov uživamo tedne dolgo. Dobro razvita skupina odene mnogo cvetnih stebel in na vsakem je vsaj deset ali petnajst cvetnih zametkov, pogosto znatno več. Sam sem na enem stebelu naštel še po 40 cvetov, drugi pa poročajo o večjih rekordih. To je lepota za vrt in dobrota na krovniku. Tako cvetje kot listje je namreč uporabno, kot prikuha ali ocvrto. Uporaba cvetja, listja in gomoljastih korenin nekaterih vrst ima v azijski kulinariki še dolgo tradicijo. Suho cvetje prodajajo na tržnicah tako kot pri nas suhe gobe in tudi uporaba je podobna. Liste maslenic uporabljajo pri gradnji nekaterih tipov tradicionalnih bivalnih koč v kitajski provinci Yunnan, ponekod na Tajvanu in tam okrog.

Besedilo je povzeto iz daljšega sestavka **avtorja Izidorja Goloba**, fotografije: Izidor Golob (oboje: december 2010)

(za povečan prikaz kliknite slike in nato še gumb Celoten zaslon oz. Diaprojekcija)